

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 811.112'373

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-7-1>**Наталія БАШУК,***orcid.org/0000-0003-2945-3452*

старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
(Київ, Україна) *nataliabaschuk.fl@gmail.com*

ТРАДИЦІЙНІ УЯВЛЕННЯ ПРО СІМ'Ю В ПАРЕМІОЛОГІЇ НІМЕЦЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ

У статті досліджено традиційні уявлення німецького та українського етносу, об'єктивовані в пареміях про сім'ю обох мов, які зберігають у собі тисячолітній досвід етносу, його спосіб світосприйняття, поведінкові норми та цінності, відображають менталітет нації. До основних рис німецького менталітету належать обов'язковість, охайність, ґрунтовність, надійність, старанність, амбітність, честолюбство, працьовитість, заощадливість. Провідними рисами українського менталітету, які знаходять відображення у паремійному фонді, є перевага емоційно-чуттєвого над раціональним, релігійність, працьовитість, сентиментальність, ліризм, незламність у рішеннях, волелюбність, індивідуалізм. Сім'я в обох етнокультурах уважається однією з найважливіших цінностей, проте ставлення до шлюбу різняться. Українці, з одного боку, не мислять себе без сім'ї та родинної підтримки, з іншого – сприймають шлюб як тяжке випробування. Домінантна роль у родині відводилась чоловікові, який був охоронцем та годувальником сім'ї, взірцем чесності та порядності, навіть порівнювався з Богом. Мати ж була втіленням мудрості, доброти та любові, гарною господинею та порадицею чоловікові. Для німецького етносу шлюб – це союз рівноправних партнерів, взаємоповага та взаємопідтримка, проте рішення про одруження не потрібно приймати поспіхом. В обох культурах засуджується велика різниця у віці партнерів, які збираються брати шлюб. Оскільки майнові права неодруженої жінки в українському суспільстві децю обмежувались, а деякі соціальні ролі повністю або частково були недоступними, то дівчата намагались будь-якою ціною вийти заміж. Головним призначенням сім'ї для обох етнокультур було народження та виховання дітей, саме тому найбільш широко представлені в паремійному корпусі обох мов взаємини батьків і дітей, адже саме батьки часто були взірцем для дітей. До етноспецифічних рис української спільноти належить більш тісний родинний зв'язок між братами та сестрами, між онуками й бабусею та дідусем, взаємини з «новими» родичами чоловіка та дружини після укладання шлюбу. Німецька культура характеризується певним міжособистісним дистанціюванням навіть у родинних стосунках та невтручанням у справи та простір інших осіб.

Ключові слова: паремія, етнос, сімейні цінності, універсальні та етноспецифічні риси.

Natalia BASHUK,*orcid.org/0000-0003-2945-3452*

Senior Lecturer at the Department of German Language Theory, Practice and Translation
National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
(Kyiv, Ukraine) *nataliabaschuk.fl@gmail.com*

TRADITIONAL FAMILY CONCEPTION IN THE PAREMIOLOGY OF THE GERMAN AND UKRAINIAN ETHNOSES

The article analyses the traditional representation of the German and Ukrainian ethnic groups, embodied in family paremia of both languages, which preserve the millennial experience of the ethnoeses, their worldview, behavioral principles and values, reflect the mentality of the nations. The main features of the German mentality include obligation, neatness, thoroughness, reliability, diligence, ambition, diligence, parsimony. The typical features of the Ukrainian mentality, which are reflected in the paremia stock, are emotional predominance and sense over rationality, religiosity, diligence, sentimentality, lyricism, steadfastness in decisions, love of freedom, individualism. The family is considered to be one of the most important values in both ethnic cultures, but the attitude towards marriage is different. On the one hand, the Ukrainians do not imagine themselves without family and its support, on the other hand, they perceive marriage as a hard trial. The predominant role in the family is ascribed to a man who has been the defender and breadwinner of the family, the ideal of honesty and decency, even compared to God. The mother has been the embodiment of wisdom, kindness and love, a good hostess and the adviser to her husband. For the German ethnic group, marriage is an alliance

of equal partners, characterized by mutual respect and support, but the decision to marry should not be made in a hurry. In both cultures, a large difference in the age of partners who are going to marry is condemned. As the property rights of an unmarried woman in the Ukrainian society used to be partly limited, and some social roles were completely or partially inaccessible, the girls tried to get married at any price. The main purpose of the family for both ethnocultures was the birth and upbringing of children, that is why the relationship between parents and children is the most widely represented in the paremia frame of both languages, because parents are often the ideal for children. Ethnospecific features of the Ukrainian people include a closer family links between siblings, grandchildren and grandparents and the relationship with the "new" relatives of a husband and wife after marriage. The German culture is characterized by a certain interpersonal distance, even within a family and non-interference in the affairs and privacy of other people.

Key words: *paremia, ethnos, family values, universal and ethnospecific features.*

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом сучасних наукових досліджень лінгвістів стала антропоцентрична модель, яка акцентує свою увагу на відображенні людського фактора в мові, взаємодії мови та культури. Репрезентантом національної душі, традицій, світосприйняття може виступати паремійний корпус мови, який зберігає у собі тисячолітній життєвий досвід етносу, його світобачення, поведінкові норми, відображає ментальність та духовність, репрезентує увесь колорит лінгвокультурної інформації. Пареміологічні одиниці є згустком етнокультурної інформації народу, тому їх дослідження сприяють розкодуванню такої інформації, виявленню універсальних та специфічних етнокультурних та ментальних рис.

Аналіз досліджень. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття зріс науковий інтерес до проблем пареміології, тому з'явилась велика кількість наукових праць як вітчизняних, так і закордонних мовознавців, проте досі залишається чимало дискусійних питань, відсутні чіткі критерії щодо визначення лінгвістичного статусу паремій, що і зумовило різні підходи до їх групування, через що вони були класифіковані за різними принципами: 1) семантичним (М. Шанський); 2) структурно-семантичним (О. Кунін, О. Райхштейн); 3) семантико-граматичним (В. Архангельський); 4) структурно-граматичним (Л. Скрипник, Ю. Прадід); 5) генетичним (Л. Булаховський, В. Гаврись); 6) функціональним (С. Гаврін, І. Чернишова); 7) стилістичним (М. Шанський); 8) структурно-функціональним (Ж. Колоїз) (Колоїз, 2014: 31–32).

Значну роль у розбудові слов'янської пареміології відіграли В. Мокієнко, О. Селівестрова, Л. Савенкова, М. Алефіренко, В. Жайворонок, Г. Садова, О. Левченко, Т. Космеда, В. Ужченко. Результати основних напрацювань вітчизняної та закордонної пареміології щодо лінгвістичної ідентифікації паремій та їх систематизації представлені у колективній праці Ж. Колоїз, Н. Малюги та Н. Шарманової «Українська пареміологія». Автори акцентують увагу на проблемі диференціації власне паремій, їх етнокультурній специфіці,

концептуальній семантичній структурі, системній організації та стилістичних можливостях.

Паремії також були об'єктом зіставно-типологічних досліджень низки науковців. Так, І. Голубовська досліджувала етнічні особливості мовних картин світу на матеріалі української, російської, англійської та китайської мов. Структурно-семантичним та етнолінгвістичним особливостям українських та німецьких пареміологічних одиниць була присвячена робота Ж. Колоїз. Репрезентацію різноманітних концептів вивчали І. Давиденко (на матеріалі англійської та української мов), Ю. Лебеденко (на матеріалі української, російської та польської мов). С. Шульга розглянула у своїй дисертації семантико-синтаксичні особливості паремій української та англійської мов у зіставно-типологічному аспекті. Лінгвокультурологічний аспект педагогічної паремії у сучасних українській, німецькій та російських мовах привернув увагу Г. Палиці. Стереотипи сімейних стосунків у паремійному фонді німецької мови досліджувала І. Осовська.

Мета статті – дослідити системи стереотипних уявлень українського та німецького етносів про сім'ю та сімейні цінності, об'єктивовані у пареміях; виокремити основні особливості традиційного родинного укладу українців та німців, їх універсальні та етноспецифічні риси.

Виклад основного матеріалу. У паремійних фондах української та німецької мов чільне місце посідають паремії про сім'ю та родинні стосунки, які є маркерами етносвідомості обох народів. Сім'я як складна, динамічна, автономна система і невід'ємний елемент соціальної структури є важливою цінністю народу та першоосновою будь-якого суспільства. Вона виконує низку соціальних функцій, серед яких можна виокремити найбільш традиційні: репродуктивну, виховну, господарсько-економічну, комунікативну, рекреаційну. Саме сім'я репрезентує ментальність народу. І. Осовська у своїй роботі наводить основні риси німецької нації: обов'язковість, охайність, ґрунтовність, надійність, старанність, амбітність, честолубство, працьовитість, заощадливість

(Осовська, 2010: 142). Основними рисами українського менталітету можна вважати перевагу емоційно-чуттєвого над раціональним, релігійність, працьовитість, сентиментальність, ліризм, незламність у рішеннях, волелюбність, індивідуалізм (Колоїз та ін., 2014: 63–65).

Упродовж століть український народ виробив сталу традицію звеличення шлюбу, сім'ї, домашнього вогнища. В українській міфології навіть була божественна пара Лада і Ладо, яка освячувала сімейні узи. Родинному життю надавали надзвичайно великого значення, тому що саме у подружньому коханні та продовженні роду вбачали сенс існування людини (Помиткіната ін., 2010: 18). Українці не мислили себе без сім'ї, без родинної підтримки, що підтверджують і паремії: «*Без сім'ї – нема щастя на землі*», «*Без роду, без плем'я – без привіту, без совіту*». Проте траплялися випадки, що українці, потрапивши у скрутне становище, не отримували очікуваної підтримки рідних, на яку сподівались: «*При добрій годині – куми побратими, а при лихій годині – нема і родини*»; «*В нещасті нема ні брата, ні свата*»; «*Рідня до півдня, а як сонце зайде, сам чорт нікого не знайде*».

Ставлення до шлюбу в українській та німецькій культурі різняться. В українській культурі великий вплив на шлюб мала церква. Після вінчання люди майже не розлучалися. Інтимні стосунки подружжя регулювались церквою за допомогою сповіді та причастя. Основне завдання церкви – застерегти подружжя від можливого розпаду сім'ї, адже українці вкрай негативно ставились до розлучення та подружньої зради: «*Жінка перша від Бога, друга – від людей, третя – від чорта*»; «*Жінка – не рукавиця, мінять не годиться*»; «*Драний кожух – не одежа, чужий чоловік – не надежа*» (Корнєва, 2016: 225). В українській традиції вважалося, що шлюб береться на все життя: «*З ким вінчатися, з тим і кінчатися*»; «*Се не на рік, а на цілий вік*». Однак ставлення до шлюбу було досить суперечливим, адже, з одного боку, кожна жінка мріяла вийти заміж: «*Без мужа жона кругом сирота*», а з іншого – шлюб в українців сприймався як тяжка ноша, випробування: «*Не мав лиха, так оженився*»; «*Як одружився, так і зажурився*»; «*Заміж іти – не дощову погоду перестояти*»; «*На день весілля, довіку клопоту*».

У німецькій культурі досить яскраво виражає ставлення до шлюбу паремія: «*Wer nicht heiratet, genießt das Leben nur halb*» (досл.: *Хто не одружується, той тільки наполовину насолоджується життям*). Для представників німецького етносу шлюб уважався важливим та необхідним

людині, оскільки він, з одного боку, означав, що людина знайшла споріднену душу, а з іншого – допомагав становленню людини як особистості. Шлюб нерозривно поєднує чоловіка та дружину, що засвідчують паремії: «*Ein Mann ohne Weib, Haupt ohne Leib*» (досл.: *Чоловік без жінки як голова без тіла*); «*Ein Mann ohne Frau ist ein Baum ohne Laub*» (досл.: *Чоловік без жінки що дерево без крони*), проте рішення про шлюб потрібно приймати свідомо, не поспішаючи: «*Heirat in Eile bereut man mit Weile*» (досл.: *З часом розкаються у поспішному одруженні*); «*Heiraten in Hast bringt lange Last*» (досл.: *Одруження поспіхом стає тягарем надовго*); «*Verlobt ist noch nicht verheiratet*» (досл.: *Заручений – ще не означає одружений*).

Під час вибору шлюбної пари не останню роль в українській традиції в давнину відігравав економічний розрахунок, хоча брались до уваги працьовитість, доброта та врода: «*Хоч жінка свинка, так грошей скринька*»; «*Жінка хоч корова, аби здорова*». Шлюб за розрахунком не завжди був щасливим: «*Є в неї воли та корови, але нема з нею любові розмови*»; «*Не з багатством жить, а з людиною*».

Під час вибору майбутнього чоловіка або майбутньої дружини в Україні існував принцип національної ендогамії, коли українці одружувалися з українцями і надзвичайно рідко брали шлюб із представниками інших етносів. Таке негативне ставлення до шлюбу з чужинцем пояснювалось не расовими, а прагматичними міркуваннями: відмінність та несумісність традиційних устоїв могла призвести до суперечок та незлагоди у сім'ї. Переважно одружувались у давнину на односельцях, рідше – на молодих людях з інших сіл (Корнєва, 2016: 224). Сьогодні ситуація кардинально змінилась і молоді люди одружуються не лише на українцях, а й на іноземцях, навіть інший колір шкіри майбутнього обранця не стає на заваді.

Достатньо велика група українських паремій говорить про важливість заміжжя для жінки, оскільки її статус визначався через її стосунок до чоловіка, а за його відсутності її майнові права були обмежені, для неї були повністю або частково недоступні соціальні чи ритуальні жіночі ролі. Така сумна перспектива сформувала у дівчат думку, що вона за будь-яку ціну має одружитись: «*Хоч за вола, аби дома не була*»; «*Сякий-такий, аби був – аби хліба роздобув*»; «*Чоловік, як ворона, та все ж жінці оборона*»; «*Засватана жінка усім гарна*»; «*Хоч за старця, аби не остаться*». Однак шлюб із великою різницею у віці вважався нерівним: «*Старого любить – тільки дні губить*»; «*Оце тобі, бабусю,*

наука – не ходи заміж за внука». Засуджувалась велика різниця у віці молодят і в німецькій культурі: «*Junge Frau und alter Mann ist ein trauriges Gespann*» (досл.: Молода дружина і старий чоловік – жалюгідна упряжка); «*Ein alter Mann, der freit, ist nicht gescheit*» (досл.: Нерозумний той, хто на старості жениться). Неодружена жінка в українському суспільстві не викликала співчуття: «*Стара дівка – ні жінка, ні вдова*». Не завжди безхмарним та легким було і подружнє життя жінки, адже інколи її видавали заміж без її згоди або ж тяжкий сімейний побут перекреслював кохання. Цей гіркий досвід досить влучно передає українська паремія: «*В дівках сиділа – плакала, заміж вийшла – вими стала*». У німецькій традиції неодружена жінка не викликала такого осуду в суспільстві, що і не знаходило відображення в паремійних одиницях німецької мови.

Головним призначенням сім'ї було народження та виховання дітей, тому як в українській пареміології, так і в німецькій, широко представлені взаємини між батьками та дітьми. Повноцінною вважалась сім'я лише тоді, коли в ній з'являлися діти: «*Без гілок – не дерево, без дітей – не сім'я*». Часто діти не лише зміцнювали родину, а й дарували радість: «*Малі діточки – що ясні зірочки: і світять, і радують у темну ніченьку*», проте дитину потрібно було утримувати, годувати, одружувати, що вимагало значних витрат: укр. «*Без дітей горе, а з дітьми вдвоє*»; нім. «*Ohne Kinder ist es schlimm, mit Kindern aber doppelt so schlimm*». Постійне піклування про дітей, їх дорослішання було справжнім викликом для батьків, нелегкою працею, що засвідчують паремії в обох культурах: укр. «*Від малих дітей болить голова, а від великих – серце*»; «*Малі діти – малий клопіт, а підростуть – буде великий*»; нім. «*Kleine Kinder machen Kopfweh, große Kinder Herzweh*» (досл.: «Від малих дітей болить голова, а від великих – серце»); «*Kleine Kinder, kleine Sorgen, große Kinder, große Sorgen*» (досл.: Малі діти – малий клопіт, великі діти – великі клопоти). Важливу роль у вихованні дітей відігравав особистий приклад батьків: укр. «*Яке дерево, такі й квіти; які батьки, такі й діти*»; нім. «*Wie die Eltern, so die Kinder*». Діти повинні були поважати батьків, прислухатися до їхньої думки: укр. «*Шануй батька й неньку – буде тобі скрізь гладенько*»; нім. «*Wer den Eltern nicht folgen will, der muss dem Kalbfelle folgen*» (Хто не послухає тата, той послухає ката), проте в обох лінгвокультурах трапляються паремії, в яких говориться про неповагу до батьків: укр. «*Охотніше один батько вигодує десять дітей, ніж десятеро дітей одного батька*»; нім.

«*Ein Vater kann eher zehn Kinder ernähren als zehn Kinder einen Vater*».

Головою родини з давніх давен традиційно вважався батько, який уособлював життєвий досвід, був охоронцем та годувальником сім'ї, взірцем чесності та порядності: «*Сім'я без батька, як хата без даху*». Батько часто мав незаперечний авторитет для дітей та порівнювався з Богом: «*Отець як Бог*»; «*Шануй батька та Бога – буде тобі всюди дорога*». Для німецької культури типовим є більш стримане, проте шанобливе ставлення до батька, якого часто у своїх вчинках наслідував син: «*Wie der Vater, so der Sohn*» (досл.: Який батько, такий й син); «*Des Vaters Schritte sind des Sohnes Tritte*» (досл.: Батькові кроки – це хода сина); «*Den Vater erkennt man am Kinde, wie das Wetter am Winde*» (досл.: Батька впізнають по дитині, як погоду – по вітру).

Берегинею домашнього вогнища, втіленням мудрості, доброти та любові завжди була мати, без якої діти не уявляли свого життя: укр. «*Нема того краму, щоб купити маму*»; «*Матері ні купити, ні заслужити*»; нім. «*Die beste Amme ersetzt keine Mutter*» (досл.: Навіть найкраща годувальниця не замінить матір). Для кожної матері її дитя є найкращим: укр. «*Aller Mutter Kind ist schön*»; нім. «*Всяке дитя матері миле*»; мати нічого не пошкодує для своєї дитини, ніколи не залишить її в біді: «*За материною спиною, як за кам'яною стіною*»; мати зігріває дитину теплом та ласкою, виховує в ній чуйність та доброзичливість, материне серце завжди залишається з дитиною: нім. «*Der Mutter Herz ist immer bei den Kindern*»; укр. «*До людей по розум, до матері по серце*». Смерть матері часто призводить до розпаду сім'ї, адже батько може вдруге одружитися і не піклуватися про дітей: укр. «*Як помре мати, розбігаються діти з хати, батько їх не вдержить*»; «*Нема батька – нісирота, нема матері – повна сирота*»; нім. «*Der Mann findet leicht wieder eine Frau, die Kinder nie wieder eine Mutter*» (досл.: Батько швидко знайде собі жінку, діти ніколи не знайдуть собі маму).

Гарні взаємовідносини між чоловіком та дружиною, взаємоповага, взаєморозуміння були запорукою щасливої сім'ї, підтвердження чого знаходимо в пареміологічній системі як українського, так і німецького етносу: укр. «*Не потрібен і клад, коли в чоловіка з жінкою лад*»; «*Чоловік та жінка – одне діло, одне тіло, один клад*»; «*Нема кращого друга як вірна супруга*»; нім. «*Mann und Weib sind ein Leib*» (досл.: Чоловік і дружина – одна плоть). У пареміях обох культур чітко окреслено роль дружини як друга, порадиці, гарної господині: укр. «*Добра жінка – мужеві своєму –*

вінець, а зла – кінець»; «Жінка за три угли хату держить, а чоловік – за один»; «Чоловік у домі – голова, а жінка – душа»; нім. «Der Mann ist das Haupt der Familie und die Frau ist der Hut darauf» (досл.: Чоловік – глава сім'ї, а дружина капелюх на ньому); «Sie sind ein Herz und eine Seele» (досл.: Вони живуть душа в душу); «Wo die Frau wirtschaftet, wächst der Speck am Balken» (досл.: Де дружина господарює, там і балки салом обростають). Навіть у найщасливіших родинах трапляються суперечки та негаразди, проте не варто їх розголошувати нікому, що підтверджують паремії обох мов: укр. «Між чоловіком та жінкою один Бог суддя»; «Мовчок: розбив тато горщик, а мати два, та ніхто не зна»; нім. «Keine Schenke ohne Trank, keine Ehe ohne Zank» (досл.: Нема шинку без пива, нема шлюбу без сварки); «Häuslicher Zwist gehört nie auf die Straße» (досл.: Сімейні сварки не слід виносити на вулицю). Українці цінували чоловіка за його силу та працьовитість, адже він забезпечував сім'ю: «Коло доброго чоловіка і жінка як квітка», проте траплялися випадки, коли чоловік був ледачим («За ледачим чоловіком жінка марніє, за хорошим – молодіє»), ревним («Не дай Бог коня лінивого, а чоловіка ревнивого»), занадто багато пив горілки («Коли п'яниця в шинку скаче, то жінка вдома плаче»), зраджував дружину («На чужих жінок не задивляйся, а за своєю подивись») і навіть бив дружину («Пий пиво – та не лий, люби жінку та не бий»). Німці вважають, що конфлікти, суперечки та ревності є складовою частиною сімейного життя: «Ein bisschen Zank frischt die Liebe auf» (Милі посваряться – краще помиряться); «Was sich liebt, das neckt sich (Хто кого любить, той того чубить); «Ohne Eifersucht keine Liebe» (Де нема ревності, там нема кохання).

Взаємовідносини між братами, сестрами, братом та сестрою більш представлені у паремійному фонді українців, а в німецькій культурі ці родинні стосунки майже не представлені. Гарні взаємини між братами та сестрами засвідчені у таких пареміях: «Сестра з сестрою як риба з водою»; «Як брат брату не допоможе, то що вже чужі люди»; «Добре тому, у кого брат або сестра добрі, а ще добріше – як і сам не лихий», проте паремії з негативним оцінним змістом стосунків між братами та сестрами переважають, вони виражають такі негативні риси, як заздрість («Сестра сестрі заздрить в красі»; «Син від батька розумніший – радість, а брат брата мудріший – зависть»; «Сестра то була мала, а то від братового добра, аж в землю вросла»), корисливість («Брат любить сестру багату, а чоловік жінку здорову»; «Брат сестру

багату стріча з калачами, а бідну коло порога з сухарями»; «Не рад брат брату, а його имату»; «Коли брат бідний, то забуде й брат рідний»), жадібність («Брат братом, а бриндзя за гроші»; «Хоч ми і брати, але кишені не сестри») (Марфіна, 2014: 58).

У пареміях лише української етнокультури представлені родинні стосунки з «новими» родичами після укладання шлюбу: між невісткою та свекрухою (свекром), між зятем та тещею (тестем), які найчастіше несуть негативну оцінку: «Невістка – чужа кістка»; «Усі в сім'ї сплять, а невістці молоти велять»; «Свекор – не рідний батько»; «Свекрусі годити як ситом воду носити»; «Рідна мати і б'є, та не болить, а свекруха словами б'є гірше ніж кулаками»; «Свекруха – уїдлива муха»; «Цап – не скотина, зять – не людина», «Зять хоче взяти, а шурина – очі жмурить, та не хоче дати»; «Бійся тестя багатого, як чорта рогатого». Типовими лише для українців є паремії про родинні стосунки дітей із дідусем та бабусею, які допомагають ростити внуків, люблять їх, пестять та балують: «Поки жива бабуся, я нікого не боюся»; «У кого єсть дід, у того єсть хліб». Відсутність пареміологічних одиниць, що позначають стосунки з «новими» родичами та дідусем і бабусею, є показовою з точки зору особливостей німецького культурного стандарту як міжособистісне дистанціювання (невтручання у справи та особистий простір інших, відстороненість та стриманість), дискретність у стосунках (Осовська, 2010: 144).

Висновки. Дослідивши традиційні стереотипні уявлення про сім'ю на прикладі паремій німецького та українського етносів, можемо зазначити, що саме в пареміях найбільш яскраво представлений національний спосіб світосприйняття, репрезентовано національний світ, відображено пізнавальний та загальнолюдський національний досвід, який передається від покоління до покоління. Універсальні загальнолюдські цінності зумовлюють схожість паремій в обох мовах, до яких можна зарахувати позитивне ставлення до укладання шлюбу, шанобливе ставлення дітей до батьків, взаємоповагу та взаєморозуміння чоловіка та дружини. Пареміологічні одиниці, які є виразниками національного колориту та самобутності певного етносу, ми зараховуємо до етноспецифічних рис менталітету цього народу. Етноспецифічними рисами української культурної спільноти ми вважаємо тісний зв'язок онуків із бабусею та дідусем, родинні стосунки з «новими» родичами після укладання шлюбу, зне-

важливе ставлення у суспільстві до неодружених жінок. До етноспецифічних рис німецької культури слід зарахувати міжособистісне дистанціювання (навіть у родинних стосунках), невтручання

у справи та простір інших осіб. Якщо в українців домінуюча роль у сім'ї відводиться чоловікові, то в німецькій культурі подружжя розглядається більше як рівноправне партнерство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 349 с.
2. Корнева Л. Традиції етносу в українських прислів'ях про сім'ю. Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах, 2016. Вип. 34. С. 220–234.
3. Кудіна О. Ф., Пророченко О. П. Перлини народної мудрості. Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2005. 320 с.
4. Марфіна Ж. Етнолінгвокультурний зміст українських паремій із семантичним компонентом 'спорідненість'. *Українська мова*, 2014. № 2. С. 51–60.
5. Осовська І. М. Стереотипи сімейних стосунків у паремійному фонді німецької мови. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*, 2010. № 7. С. 141–145.
6. Помиткіна Л.В., Злагодух В.В., Хімченко Н.С., Погорільська Н.І. Психологія сім'ї : навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друку», 2010. 270 с.

REFERENCES

1. Koloiz Zh.V., Maliuha N.M., Sharmanova N.M. *Ukrainska paremiolohiia [Ukrainian paremiology]: navchalnyi posibnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsialnostei vyshchykh navchalnykh zakladiv / za red. Zh.V. Koloiz. Kryvyi Rih: KPI DVNZ «KNU», 2014. 349 p. [in Ukrainian].*
2. Kornieva L. *Tradytzii etnosu v ukrainskykh prysliviakh pro simiu. [Traditions of ethnos in Ukrainian proverbs about the family]. Humanitarian education in technical higher educational institutions, 2016. Issue 34. pp. 220-234 [in Ukrainian].*
3. Kudina O.F., Prorochenko O.P. *Perlyny narodnoi mudrosti. [Pearls of folk wisdom] Posibnyk dlia studentiv ta vykladachiv vyshchykh navchalnykh zakladiv. Vinnytsia: NOVA KNYHA, 2005. 320 p. [in Ukrainian].*
4. Marfina Zh. *Etnolinhvokulturnyi zmist ukrainskykh paremii iz semantychnym komponentom 'sporidnenist' [Ethnolinguistic and cultural content of Ukrainian paremia with the semantic component 'relationship']. Ukrainian language, 2014. № 2. pp. 51-60 [in Ukrainian].*
5. Osovska I.M. *Stereotypy simeinykh stosunkiv u paremiinomu fondi nimetskoï movy [Stereotypes of family relations in the paremia fund of German language]. Scientific bulletin of Volyn National University named after Lesya Ukrainka, 2010. № 7. pp. 141-145 [in Ukrainian].*
6. Pomytkina L.V., Zlahodukh V.V., Khimchenko N.S., Pohorilska N.I. *Psykholohiia simi [Family psychology]. Navchalnyi posibnyk dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv. Kyiv: Vyd-vo National aviation university «NAU-druk», 2010. 270 p. [in Ukrainian].*